

Un viatge històric d'anada i tornada entre **Barcino** i **BCN**, entre la colònia romana i la Barcelona contemporània, que permet situar tant el pòsit deixat per la ciutat romana en la història de Barcelona com l'impacte de convertir algunes de les seves restes en monuments.

BARCINO/BCN

=

Un viatge pel present **monumental** de Barcelona que permet descobrir com i per què al darrer segle i mig els testimonis de Barcino s'han recuperat, s'han transformat en monuments i s'han incorporat a la trama urbana de la ciutat, a manera de monumental "Neobarcino".

BARCELONA

+

Un viatge pel **passat romà** de Barcelona que permet descobrir la colònia *Julia Augusta Faventia Paterna Barcino* a través dels seus testimonis materials: les vies d'arribada i d'accés a la ciutat, l'abastiment d'aigua, els centres de poder polític i religiós, els carrers principals, les àrees de producció, els sistemes de defensa, etc.

BARCINO

BARCINO / BCN

- A) VIA SEPULCRAL
- B) AQUÈDUCTES
- C) PORTA NORD-OEST
- D) DOMUS
- E) TEMPLE I FÒRUM
- F) TALLERS I FACTORIES
- G) MURALLA NORD-EST
- H) MURALLA SUD-EST
- I) PORTA DE MAR

VIA SEPULCRAL ROMANA

LES VIES I L'ARTICULACIÓ DEL TERRITORI EN ÈPOCA ROMANA

La Via Augusta va ser l'eix principal de la xarxa viària d'Hispania, que comunicava Roma amb Gades (actual Cadis) resseguint l'arc mediterrani occidental.

Un ramal litoral de la Via Augusta posava en contacte Blandae (Blanes), Iluro (Mataró), Baetulo (Badalona) i Barcino amb la resta del territori. El pla de Barcelona estava articulad, a més, per tota una xarxa de camins i vies secundàries.

UNA VIA SECUNDÀRIA

La via secundària trobada a la plaça de la Vila de Madrid anava a parar a la Via Augusta (al tram per on actualment discorre el carrer de la Boqueria), que travessava la ciutat de cantó a cantó tot configurant el *cardo maximus*, un dels dos carrers principals del nucli urbà de Barcino.

LA NECRÒPOLIS

A totes dues bandes de la via hi havia un gran nombre de sepultures i diversos monuments funeraris que constituïen una necròpolis, utilitzada entre els segles I i III de la nostra era per les classes populars de Barcino. La llei romana prohibia enterrar els difunts dins de les ciutats, de manera que les necròpolis se situaven a l'exterior, prop de les vies d'entrada.

LES SEPULTURES I ELS RITUALS

Es van utilitzar diversos tipus de tombes, però en destaquen les anomenades *cupae*, monuments funeraris que coronaven les sepultures i que reproduïen la forma d'una bota de fusta. Diferents objectes, col·locats dins les sepultures, acompanyaven el difunt en el més enllà. Habitualment una inscripció recordava la persona enterrada. La inhumació i la incineració van coexistir en aquesta necròpolis durant els dos primers segles, però al segle III la inhumació es va generalitzar totalment.

TEMPLE I FÒRUM

EL TEMPLE D'AUGUST

Elevat damunt d'un podi de tres metres i edificat en l'eix longitudinal del fòrum de Barcino, el temple dedicat a August i als emperadors divinitzats va ser un dels edificis més importants construïts en el moment fundacional de la ciutat, al final del segle I abans de la nostra era. Del que fou el temple només se'n conserven avui quatre columnes, de 9 m d'alçària, de fust estriat i capitell d'ordre corinti, i també part de l'arquitrau i el podi.

EL FÒRUM

El fòrum era la plaça central de la ciutat, oberta en el punt on les dues vies principals que la travessaven, el *cardo maximus* i el *decumanus maximus*, es creuaven perpendicularment. Acollià els edificis públics més importants (la basílica, la cúria, el temple, el mercat, botigues...) i era, per tant, el centre neuràlgic de Barcino.

LES INSCRIPCIONS HONORÍFIQUES

En l'espai del fòrum s'instal·laven sobre pedestals estàtues honorífiques i monuments commemoratius, a lloança de l'emperador, dels pròcers locals i de les famílies importants de la ciutat, o bé per recordar un fet important. Al principi del segle V va començar la decadència del fòrum com a epicentre de la vida ciutadana, com ho prova el fet que molts dels monuments honorífics que havien decorat l'antiga plaça es van desmuntar i es van utilitzar com a material constructiu per a noves edificacions.

EL PEDESTAL EN HONOR A QUINT CALPURNI FLAVI

Aquest pedestal amb inscripció va ser localitzat en els fonaments de l'església gòtica de Santa Maria del Pi, reaprofitat com a material constructiu. En origen formava part d'un monument en honor de l'edil Quint Calpurni, que molt probablement va lluir instal·lat al fòrum a final del segle I de la nostra era.

DOMUS I TABERNAE

LA DOMUS DE SANT HONORAT

La domus va ser edificada al segle IV al costat del *decumanus minor* (l'actual carrer de Sant Honorat), un dels eixos principals de la ciutat, a tocar del fòrum. Les domus, residències de les famílies benestants, s'organitzaven a l'entorn d'un jardí (*viridarium*) envoltat per un pòrtic (*peristilium*), al voltant del qual es disposaven les estances privades (*cubicula*). La seva ubicació privilegiada, al centre neuràlgic de la vida ciutadana, les seves notables dimensions indiquen que l'habitatge era propietat d'un personatge de l'elit de Barcino.

ELS MOSAICS I LES PINTURES

La importància social dels habitants de la domus queda palesa també en la notable decoració de la residència. Al mig del jardí central s'han trobat vestigis d'un *lacus*, una font ornamental, i tant al pòrtic com a les habitacions es conserven restes d'elaborats paviments de mosaic policrom, amb motius geomètrics i vegetals, així com de pintures al fresc als murs, que imiten sòcols de marbre.

LES TABERNAE

Les tres botigues o *tabernae* documentades estaven adossades a la domus i s'obrien al carrer. La ubicació privilegiada d'aquests locals, molt cèntrica i concorreguda al segle IV, de ben segur va afavorir el rendiment econòmic dels negocis que s'hi van establir. Més de dues-centes monedes romanes trobades al jaciment donen testimoni d'aquesta activitat.

Les *tabernae* eren espais d'estructura simple conformats per una rebotiga a la part posterior, sovint utilitzada com a habitatge, i per la botiga pròpiament dita oberta a l'espai públic, on s'establien les relacions i transaccions comercials.

TALLERS I FACTORIES

TALLERS I FACTORIES

Des del segle II a Barcino hi havia un barri de tallers i factories dedicats a activitats artesanies i de transformació, situat prop del *cardo maximus*, al nord del fòrum, on avui hi ha la plaça del Rei. El circuit arqueològic que discorre pel subsòl de la plaça, amb entrada pel Museu d'Història de Barcelona, permet visitar els vestigis d'algunes d'aquestes instal·lacions.

BUGADERIA (FULLONICA) I TINTORERIA (TINCTORIA)

Es conserven les restes del que va ser una bugaderia i un taller de tintat de robes. S'hi identifiquen els dipòsits o safareigs on es rentava i s'esbaldia la roba i diferents piques usades per tenyir-la.

FACTORIA DE SALAÓ I GARUM (CETARIA)

Al segle III va funcionar una factoria de salaó de peix i d'elaboració de *garum*, salsa a base de vísceres de peix macerades i barrejades amb altres productes, com oli i vinagre. En resten diverses estances i alguns dipòsits on es rentava. es trinxava i s'emmagatzemava el peix. Segons sembla, el *garum* de Barcino va arribar a gaudir d'un cert prestigi.

INSTAL·LACIÓ VINÍCOLA

Al costat de la factoria de *garum* es conserva una important instal·lació vinícola datada dels segles III i IV. Diverses dolia, recipients de terrissa de grans dimensions, haurien arribat a emmagatzemar uns deu mil litres de vi.

Les restes identificades de fruits carnosos, llevats, mel o canyella són una mostra dels additius que s'incorporaven al vi per fer-lo més gustós i perfumat.

MURALLA

LA MURALLA FUNDACIONAL, FINAL DEL SEGLE I ABANS DE LA NOSTRA ERA

L'antiga Barcino estava envoltada d'un circuit de muralla, amb quatre portes que coincidien amb els extrems del *cardo maximus* i el *decumanus maximus*, els carrers principals que travessaven la ciutat de banda a banda. La muralla fundacional tenia fossats defensius i algunes torres i estava feta amb carreus de pedra regulars i més aviat petits.

LA SEGONA MURALLA DE BARCINO, PRIMERA MEITAT DEL SEGLE IV

A la primera meitat del segle IV Barcino es va tornar a fortificar. La segona muralla, amb 76 torres, es va alçar davant de la preexistent, formant una mena de folre exterior del parament defensiu. La seva part baixa és feta amb grans carreus de pedra, mentre que en la part alta de les torres s'utilitzen petits carreus. Per construir-la es van fer servir tota mena materials i de peces de pedra, fins i tot elements esculpits procedents d'edificis que van ser desmantellats dels seus llocs originals.

LES MURALLS ROMANES A LA BARCELONA CONTEMPORÀNIA

Convenientment remuntada i reforçada, la darrera muralla romana va defensar la ciutat fins a la baixa edat mitjana. D'aquesta fortificació, a la Barcelona contemporània, se'n conserven diverses torres i trams, alguns visibles des del carrer, d'altres encara estan amagats per les cases que s'hi van adossar al llarg dels segles. Actualment la muralla està incorporada a l'espai públic de l'avinguda de la catedral, el carrer de la Tapinera, la plaça de Ramon Berenguer el Gran, el carrer del Sotstinent Navarro, la plaça dels Traginers, el carrer del Correu Vell, el carrer del Regomir i el carrer de la Palla.

MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Informació i reserves:
Tel. 93 256 21 22
reservesmuhba@bcn.cat

GUIES D'HISTÒRIA URBANA DEL MUHBA

- 1 BARCINO/BCN
- 2 GAUDI/BCN
- 3 DIAGONAL/BCN
- 4 PARCS/BCN
- 5 GÒTIC/BCN
- 6 AIGUA/BCN
- 7 BARRAQUES/BCN
- 8 DEFENSA 1936-39/BCN
- 9 ORIENT/BCN
- 10 SEAT 1950-65/BCN

www.museuhistoria.bcn.cat

© MUHBA 2011 3a. edició, juny de 2011		
TEXTOS Joan Roca Mònica Bilescu Xavier González	IL·LUSTRACIONS CAD4 Emili Revilla Francesc Riart Ricardo Mar	DISSENY GRÀFIC Miguel Sal & C.
FOTOGRAFIES Arxiu Fotogràfic de Barcelona Arxiu MUHBA Foment de Ciutat Vella Institut Cartogràfic de Catalunya Joan Roca	Pep Herrero Pere Vivas Sara Tusquets Vanessa Triay Xavier González	

Planta de la ciutat romana: hipòtesi de Julia Beltrán de Heredia

Patrocinen: **abertix** **SIEMENS** **elPeriódico**

